

РОЗУМІННЯ КОНТЕКСТУ ІСПАНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

UNDERSTANDING OF THE CONTEXT OF THE SPANISH CULTURAL PICTURE OF THE WORLD WHEN LEARNING THE SPANISH LANGUAGE

Гродська Е.Б.,

orcid.org/0000-0002-1122-2878

кандидат культурології,

доцент кафедри іноземних мов

Одеського національного політехнічного університету

Мета роботи. Головною метою дослідження є аналіз основних характеристик іспанської культурної картини світу та їх вплив на формування міжкультурної мовної компетенції при вивченні іспанської мови.

Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні загального наукового принципу об'єктивності; аналітичного, філологічного, культурологічного та компаративного методів у дослідженні розуміння контексту іспанської культурної картини світу та її вплив на формування міжкультурної мовної компетенції.

Наукова новизна роботи полягає в дослідженні впливу культурної картини світу Іспанії на адекватне розуміння реалій, асоціацій та культури при вивченні іспанської мови через аналіз її головних характеристик, таких як рухи відродження регіональних культур Іспанії, католицизм, "Españolismo" і "Hispanidad".

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна дійти висновків, що оволодіння іноземною мовою уможливило підхід до її вивчення не лише як певної лінгвістичної системи, а й засобу міжкультурного спілкування. Отже, у процесі міжкультурної комунікації важливу роль відіграє збіг культурних картин світу учасників. Кардинальні відмінності в картинах світу істотно ускладнюють культурний діалог і можуть привести до комунікативних невдач. У подібному випадку виникає необхідність певним чином впорядкувати їх. Для подолання міжкультурних комунікативних труднощів необхідно розвивати культурну терпимість і володіти міжкультурними компетенціями.

Ключові слова: мовна компетенція, культурна картина світу, іспанська мова, полідисциплінарні підходи, лінгвістична система, міжкультурна комунікація, комунікативні невдачі.

Цель работы. Главной целью исследования является анализ основных характеристик испанской культурной картины мира и их влияние на формирование межкультурной языковой компетенции при изучении испанского языка.

Методология исследования основана на применении общего научного принципа объективности; аналитического, филологического, культурологического и сравнительного методов в исследовании понимания контекста испанской культурной картины мира и ее влияние на формирование межкультурной языковой компетенции.

Научная новизна работы заключается в исследовании влияния культурной картины мира Испании на адекватное понимание реалій, ассоциаций и культуры при изучении испанского языка через анализ ее основных характеристик, таких как движения возрождения региональных культур Испании, католицизм, "Españolismo" и "Hispanidad".

Выводы. В результате проведенного исследования можно прийти к выводу, что овладение иностранным языком дает подход к его изучению не только как к определенной лингвистической системе, но и как к средству межкультурного общения. Итак, в процессе межкультурной коммуникации важную роль играет совпадение культурных картин мира участников. Кардинальные различия в картинах мира существенно затрудняют культурный диалог и могут привести к коммуникативным неудачам. В подобном случае возникает необходимость привести их в соответствие друг с другом. Для преодоления межкультурных коммуникационных трудностей необходимо развивать культурную терпимость и обладать межкультурной компетенцией.

Ключевые слова: языковая компетенция, культурная картина мира, испанский язык, полидисциплинарный подход, лингвистическая система, межкультурная коммуникация, коммуникативные неудачи.

The purpose of the work. The main purpose of this study is to analyze the main characteristics of the Spanish cultural picture of the world and their influence on the formation of intercultural language competence when learning the Spanish language.

The research methodology is based on the application of the general scientific principle of objectivity; analytical, philological, cultural and comparative methods in the study of the understanding of the context of the Spanish cultural picture of the world and its influence on the formation of intercultural language competence.

The scientific novelty of the work lies in the study of the influence of the cultural picture of the world of Spain on an adequate understanding of the realities, associations and culture when learning the Spanish language through the analysis of its main characteristics, such as the movement of the revival of regional cultures of Spain, Catholicism, "Españolismo" and "Hispanidad".

Conclusions. As a result of the study, it can be concluded that mastering a foreign language makes the approach to its study not only as a certain linguistic system, but also as a means of intercultural communication. So, in the process of intercultural communication, an important role is played by the coincidence of the cultural pictures of the world of the participants. Fundamental differences in the pictures of the world significantly impede cultural dialogue and can lead to communicative failures. In such a case, it becomes necessary to bring them in line with each other. To overcome intercultural communication difficulties, it is necessary to develop cultural tolerance and have intercultural competence.

Key words: language competence, cultural worldview, Spanish language, multidisciplinary approaches, linguistic system, intercultural communication, communicative failures.

Постановка проблеми. Культурна картина світу – поняття, яке визначає сукупність специфічних поглядів, знань про устрій світу і про місце людини в ньому, характерне для членів будь-якого етносу. Сприйняття світу, що оточує людину, представлено в трьох формах: реальна картина світу, культурна (понятійна) картина світу та мовна картина світу. При цьому «культурна і мовна картини світу тісно взаємопов'язані, знаходяться в стані безперервної взаємодії і зводяться до відображення реальної картини світу, реального світу, що оточує людину» [7]. Головна перешкода, яка заважає успішному міжкультурному спілкуванню, полягає в тому, що ми сприймаємо іншу культуру через призму своєї культури, тому наші спостереження і висновки обмежені її рамками. Досить складно нам зрозуміти значення слів, вчинків та дій, які не є характерними для нас самих.

Отже, при вивченні іноземної мови потрібно намагатися сформуванню всю повноту якостей психологічного складу представника іншої національної культури. Така особистість повинна поважати культуру країни, мова якої вивчається, розуміти думки, почуття, поведінку її представників, бути здатною стати культурним медіатором, переключаючися з однієї культури на іншу, знаходячи шляхи примирення з відмінностями.

Актуальність теми дослідження. У різних етносів культурні картини світу різні, що обумовлено цілою низкою чинників: від природних умов до архетипів і міфології. В її основі лежать ті життєві цінності, на яких будується і культура. Крім того, культурна картина світу передається від покоління до покоління, з часом кількість культурних шарів збільшується, і вони закріплюються в мові, ускладнюючи і розвиваючи культурну картину світу. Саме тому, особливо актуальним стає дослідження тенденцій, які сприяють об'єднанню народів і культур, їхній уніфікації та водночас дають можливість зберегти національну ідентичність культур в умовах їхньої тісної взаємодії [5].

Аналіз вказаної проблематики потребує застосування полідисциплінарних підходів, використання дослідницького інструментарію філології, культурології, теорії комунікації, теорії міжнародних стосунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Якщо кинути ретроспективний погляд на публікації, які спеціалізуються на дослідженні міжкультурної комунікації, то неважко встановити той факт, що вони проводились переважно у філологічній сфері (С.Г. Тер-Мінасова,

О.А. Леонтович, Н.М. Трошина), в методиці викладання іноземних мов (В.В. Сафонова, І.І. Халєєва), в культурології (Т.Г. Грушевицька, В.Д. Попков), також вагомий внесок у вивчення різних аспектів культури Іспанії зробили відомі науковці Г. Буэно Санчес, Е. Гуссерль, М. Кастельс, Дж. Нойя.

Мета дослідження. Головною метою дослідження є аналіз основних характеристик іспанської культурної картини світу та їх вплив на формування міжкультурної мовної компетенції при вивченні іспанської мови.

Виклад основного матеріалу. Більшість дослідників поділяє думку, що в останні роки стає все більш очевидною необхідність формування іншомовних навичок у єдності мови та культури. С.Т. Тер-Мінасова у своїй праці «Мова та міжкультурна комунікація» вважає, що «кожне заняття з іноземної мови – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації, тому що кожне слово відображає іноземний світ та іноземну культуру» [2, с. 25].

При вивченні іспанської мови слід звернути увагу на особливості іспанського національного менталітету, властивості характеру народу, специфіку іспанських традицій, які являють собою унікальний понятійно-мовний ландшафт. Так, головною подією початку ХІХ ст. в Іспанії, що вплинуло на вектор розвитку іспанської культури, стало відродження регіональних культур. Каталонська, баскська та галісійська мови стали сприйматися як основа ідентичності у відповідних регіонах. Локальна тематика стала основним джерелом натхнення музикантів і літераторів іспанського Срібного віку [3].

У 1833 р. було опубліковано «Одудобатьківщини» каталонського поета К. Арібау, яка ознаменувала початок «La Renaixença» – регіонального руху Каталонії «Відродження». Важливою віхою в розвитку цього руху було відновлення в 1859 р літературного конкурсу «Квіткові ігри». Швидко розвивається і каталонська література, поштовх чому дало широке використання каталонської мови. Був створений політичний міф про Хайме І, який ввів муніципальну систему самоврядування Барселони і про Пилипа V, який скасував багато зі старовинних фуерос (фуерос у Іспанії – це права, привілеї або свободи, даровані королями союзним містам) в покарання за те, що вони виступили на боці іноземних держав у війні за іспанську спадщину.

Каталонський рух «Renaixença» слугував прикладом для подібних рухів у Валенсії і на Балеарських островах, очолюваних знаковими фігурами худож-

ника Х. Соролья і письменника В. Бласко Ібанес. Рухи відродження регіональних культур також виникли в Галісії і в Країні Басків [6].

Коли в Європі почався процес утворення національних держав, іспанський регіоналізм почав набувати форми націоналізму і сепаратизму окремих регіонів. Крім того, скасування фуерос вкінці XIX ст. стало ключовою проблемою у відносинах центру і таких провінцій, як Країна Басків і Наварра, де цю акцію розцінили як сильний удар по традиціях і вікових підвалинах свого укладу життя.

На формування традиційної культури в Іспанії великий вплив зробила релігія. Католицизм в Іспанії протягом багатьох століть залишався єдиною допустимою релігією. Іспанська католицька церква відіграла важливу роль і в Реконкісті. Вона слугувала джерелом духовної сили для Кастилії і дозволила їй об'єднати розрізнені християнські держави Піренейського півострова для протистояння мавританському пануванню на півострові і подальшого вигнання арабів. Церква і держава існували у взаємовигідному альянсі: церква отримувала особливі права і привілеї, а королівська влада – підтримку від глави католицької церкви за захист і заступництво католицизму на півострові.

З часів реконкісти іспанці поклали на себе місію захисників і розповсюджувачів католицизму. Г. Буено Санчес зазначає, що іспанська історія – це не тільки історія нації, але, по-перше, це історія спільноти, політична єдність якої пов'язана скоріше з ідеєю імперії, ніж королівства або конфедерації держав [3]. Феномен месіанства в Іспанії отримав розвиток саме у зв'язку з тим, що це була перша колоніальна імперія західної цивілізації.

Початок теоретичних досліджень про сутність “Hispanidad” було покладено в «полеміці про іспанську науку» кінця XIX ст. Учасники цієї філософської баталії дотримувалися двох полярних точок зору: одні стверджували, що не існує національної філософії, а їх опоненти вважали, що тільки в національній філософії полягає соціокультурна ідентичність.

В іспанській традиції почали широко використовуватися терміни “Españolismo” і “Hispanidad”, що відносяться до духовності та історичної долі Іспанії. У журналі “Acción española” в 1934 р. вийшла серія нарисів, написаних іспанським публіцистом і ідеологом Р. де Маеста (1875–1936), під загальним заголовком “Defensa de la Hispanidad” (Захист Іспаніад).

У статтях Р. де Маеста трактує «Іспаніадад» як основний знак католицького співтовариства Іспанії і визначальний фактор історичного розвитку країни. Згодом ідеологія, створена Р. де Маеста, перетворилася в націоналістичну доктрину, активно пропаговану сучасними радикальними націоналістичними силами Каталонії, яка пов'язує поняття «Іспаніадад» із духом Іспанії, з її величністю і вічністю, а також з іспанською духовною імперією. Саме цим пояснюється все менше використання терміну «Іспаніадад» в іспанському соціально-культурному дискурсі [7].

Наукова новизна. Наукова новизна роботи полягає в дослідженні впливу культурної картини світу Іспанії на адекватне розуміння реалій, асоціацій та культури при вивченні іспанської мови через аналіз її головних характеристик.

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна дійти висновків, що оволодіння іноземною мовою уможливорює підхід до її вивчення не лише як певної лінгвістичної системи, а й засобу міжкультурного спілкування.

Отже, у процесі міжкультурної комунікації важливу роль відіграє збіг культурних картин світу його учасників [1]. Кардинальні відмінності в картинах світу істотно ускладнюють культурний діалог і можуть привести до комунікативних невдач. У подібному випадку виникає необхідність привести їх у певну відповідність. Для подолання міжкультурних комунікаційних труднощів необхідно розвивати культурну терпимість і володіти міжкультурними компетенціями – «комплексом елементів, що складаються зі знань особливостей культур, які вступають у взаємодію, і вмінь під час реалізації цих знань у конкретному культурному середовищі» [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Преображенский В., Преображенская Т. Особенности межкультурных коммуникаций. *Время. Мозг. Пульс*. 2012. № 2. С. 72–85.
2. Тер-Минасова С. Язык и межкультурная коммуникация. Москва : Слово, 2000. 264 с.
3. Bueno G. España frente a Europa. Barcelona : Alba, 2000. 474 pp.
4. Castells M. Galaxia Internet. Reflexiones sobre Internet, empresa, sociedad. Barcelona : Areté, 2001. 316 pp.
5. Castells M. La Era de la Informacion: Economía, Sociedad y Cultura. Vol. I: La sociedad red. Séptima reimpresión. México : Siglo Veintiuno, 2008. 590 pp.
6. Noya J. La imagen de España en el mundo: Visiones del exterior (1). Madrid : Tecnos, 2013. 480 pp.
7. Noya J. Los españoles ante un mundo en cambio: Visiones del exterior (2). Madrid : Tecnos, 2013. 471 pp.